

Herri programa proposamena
2019

Bakedun Herria

ehbildu

Aurkibidea

1. Memoria eta biktimak.....	05
2. Presoak	09
3. Elkarbizitza eta giza eskubideak	13

Memoria eta biktimak

Diagnostikoa, kokapena

Euskal Herrian eskubideei eta askatasunei buruz hitz eginez gero, bi bektore ditugu aztergai: batetik, denborarena (iragana, oraina eta etorkizuna), eta bestetik, eskumenarena (eskubideak eta askatasunak bermatuko dituen gune politiko-juridiko bat hornitzeko ditugun eskumenak).

Egia ezagutzea eskubide bat da. Egia bilatzeak manipulazioa saihesten du. Erreparazioa beharrezkoa da, eta haren bitartez neurriekin erantzun behar diegu giza eskubideen urraketen biktimek jasandako kalteei. Neurri horiek alderdi material bat nahiz alderdi sinboliko bat izan behar dute.

Ikusi dugu egia, justizia eta memoriaren printzipioen inguruan adostasun politiko eta sozial garrantzitsua lortu dela, edo beste modu batean esanda, funtsezko eskubideen urraketaren ondorioak gehien jasan zituztenen errekonozimendu, erreparazio eta memoriarako politika instituzional eta sozialak bultzatzeko premiari buruzko adostasuna.

Gehiengo politiko eta sozialak jadanik onartu du urraketa berdinen biktima izan direnei tratamendu berdina eman behar zaiela, testuingurua, unea edota agente urratzailea edozein izanik ere. Biktimak ez dira diskriminatu edo kategorizatu behar. Tamalez, gertakari berdinen aurrean, onartuta dagoen berdintasunez jarduteko printzipio hori baldintzatu egiten da praktikan, diskriminaziorik gabeko aitortza eta erreparazioa oztopatzen duten faktoreak sartuz. Urraketan kronologia zatitu egiten da, diktaduran, trantsizioan edo demokrazia deitutakoan gertatu ote diren oinarritzat hartuz. Aitortza eta erreparazioa arbitrarioki lotzen zaizkio agente urratzaileari, eta modu horretan, ETaren biktimei Estatuaren biktimei baino eskubide gehiago ematen zaizkie. Biktima horiei laguntza instituzionala eskaintzen zaie; beste batzuk, ordea, oraindik borrokatzen ari dira ezagutuak eta gero aitortuak izateko, eta ondoren erreparazioa jasotzeko. Biktima batzuk interes politiko batzuk goraiatzeko erabiltzen dituzte; beste batzuei, ordea, euren ohorea eta duintasuna aitortu ere ez zaie egiten. Uste dugu bere eskubideen urraketa alegatu duen edozeinek kanal instituzional bat izan behar duela egia eta justiziarantz iristeko diskriminaziorik gabe. Edozein gobernu-ekintzak pertsona horiei guztiei euren eskubideak bazterkeriarik gabe baliatzen laguntzea izan behar du oinarri.

Helburu orokorra

Alderdikeriatan oinarritutako egiaren prozesuaren diseinua gainditzeko asmoa dugu, neurri-metaketatik urrunduz.

Memoriari buruzko politikek edo eremu horretan hartutako erabaki instituzionalek adostutako plan baten, ikuspegi orokor eta global baten ondorio izan behar dute. Eremu horretan hainbat ekimen sortu diren edo hainbat aurrerapen egin diren arren, urrats horiek txikiak dira gertatu dena ezagutzeko helburuari begira.

Memoriari buruzko legearen ondorioetako bat Egiaren Batzorde bat sortzea izan beharko litzateke, edozein garaitan edo lekutan arrazoi politikoengatik giza eskubideen urraketa bat jasan duela salatzen duen pertsona ororen errealitateari aurre egiteko.

Egiaren eta justiziaren aldeko borrokan genero-ikuspegia sartzeak ezinbestekoa izan behar du. Emakumeek emakume izateagatik sufritu dugu espezifikoki, eta horregatik gure eskubideak espezifikoki kontuan izan eta babestu behar dira. Gatazka politiko armatua gori-gori zegoenean, inpunitatea orokorra izan da emakumeek jasandako erasoen kasuetan. Bizi izandako tragedia errepikatuko ez dela bermatzen duten neurri zehatzak ezartzeko sinergiak sortu behar dira. Berriz ez gertatzeko, memoriak mezu argi bati lotuta egon behar du.

ILDO OROKORRAK ETA NEURRIAK

1.- Egia ezagutzea, biktimen eta jendartearen eskubidea den heinean

- Ikerketa-batzordeak aktibatzea herri eta lurraldeetan, elkarte adituekin batera, egiaren mapak eraikitzeke.
- Gure herriko/lurraldeko biktimen beharrianak aztertzea, beharrian horietarako laguntzak egokitu edo osatzeko (edota laguntzak jaso ez dituztenek, jaso ahal izan ditzaten).

2.- Memoria historikoa berreskuratzea

- Memoria historikoaren esparruan ekimenak aktibatzea (efemerideak gogoraraztea, ekitaldi espezifikokoak egitea, erabaki instituzionalak hartzea, dibulgazio-lanak, interpretazio-zentroak, sinboloak eta abar).
- Frankismoaren arrastoak, tituluak, kale-izenak, sinboloak eta abar ezabatzea.

3.- Elkarbizitza bultzatzea

- Egia eta justziaren parametroan oinarrituz lan egitea, biktima guztien eskubide-berdintasuna sendotzeko.
- Kargu instituzionalekin eta herritarrekin batera lan egitea elkarbizitzaren aldeko mahaiak martxan jartzeko.

Presoak

Diagnostikoa, kokapena

Askatasunean eta demokrazian oinarritutako etorkizuna nahi dugu gure herriarentzat. Baina era berean badakigu azken 50 urte hauetan gatazka indarkeriaren bidez azaleratu dela, eta hainbat kasutan ondorio konponezinak izan dituela; baina oraindik ere jasaten diren ondorio batzuk erreparatu daitezke, denak ez baitira amaitu.

Euskal Herriak bere etorkizuna modu aske eta demokratikoan erabakitzeko eskubidea izan behar du, gatazka indarkeriaren bidez azaleratzen zeneko garaiak gaingaitu behar dira, eta horretarako ezinbestekoa da garai gogor hartako ondorioak konpontzea. Beste modu batean esanda, ziklo bat eta bere ondorioak itxi egin behar dira, garai berriak indar osoarekin zabaldu ahal izan daitezzen.

Gatazkaren ondorioak konpontzeko, lehen urrats gisa, alderdi guztien borondatea, elkarrizketarako jarrera eta bitarteko demokratikoetan sakontzeko asmo sendoa beharrezkoak dira, munduko beste hainbat tokitan lantzen ari diren bideetan gertatzen den bezala.

Azken urteetan hainbat urrats egin dira biktimen aitortzari eta eragindako kaltea onartzeari dagokienez, eta horrekin bat egin dugu herri honetako erakundeek eta kargu hautetsiek. Bide hori jorratzen jarraitu beharko dugu, baina Aieteko Adierazpena egin zenetik eta ETA armagabetu egin den arren, Espainiako Gobernuaren posizioa ez da aldatu.

Hala eta guztiz ere, Estatuaren itxikeria modu argienean ikusten den puntua gatazkaren ondorio pertsonalei dagokiena da, hain zuzen ere presoak etxera hurbiltzeko prozesu ordenatu eta progresibo bati uko egiten baitio. Gure herriaren elkarbizitzaren eta bizitza politikoaren normalizazioak eskatzen du, besteak beste, preso, errefuxiatu edo deportaturik gabeko Euskal Herri bat.

Gaur egun, oraindik ere, presoan eta euren senitartekoen sufrimendua areagotzen ari dira. Mendekua oinarri duen espetxe-politika baten ondorioz, kondenak luzatzeko ahalegina egiten ari dira, aurkako noranzkoan joan beharrean. Euskal presoek bide bat irekitzeko borondatea adierazi dute, legalitateari

jarraikiz eta euren eskubideak abiapuntutzat hartuz, eta ibilbide bati ekinez denak etxera itzuli arte. Premiazkoa da herri honetan bakea eta elkarbizitza atzeratzen ari diren oztopo guztiak gainditzea, eta preso eta errefuxiatuen gaia oso garrantzitsua da.

Euskal erakundeetatik bake, elkarbizitza eta adiskidetzarako politikak inplementatzeko eskaera egiteko garaia da, zauriak behar bezala itxi daitezten saihesten ari diren alde bakarreko blokeoei aurre eginez. Preso eta errefuxiatuak gabeko Euskal Herri bat eraikitzekeo garaia iritsi da.

Adierazpen honen alde gaudenok, euskal gehiengo sozialaren borondatearekin bat eginez eta herri-tarren ordezkari politiko eta instituzionalak garen heinean, gure erakundeek gure herrirako bake eta askatasuneko etorkizuna kudeatzeko legitimitatea aldarrikatzen dugu.

Helburu orokorra

Dispertsioa amaitzea salbuespen-legeria bertan behera utziz, presoak etxera eramatea, eta 70 urtetik gorakoak eta kondenaren 2/3 bete dituztenak aske uztea, egungo egoerak presoei eta euren senitarteko eta adiskideei eragiten dieten sufrimendu gehigarria ezabatuz.

Era berean, funtsezkoa da Espainiako 7/2003 Lege Organikoa indargabetzea. Ildo horretan, halaber ezinbestekoa da Espainiako auzitegiek espetxealdiak luzatzeko aplikatu dituzten Doktrinak eraginik gabe uztea. Justizia trantsizionalaren ikuspegi zabala duten bide berriak irekiz aplikatu behar da legeria.

ILDO OROKORRAK ETA NEURRIAK

1.- Kohesio komunitarioko neurriak ahalbidetzea

- Presoen senitartekoentzako laguntzak aktibatzea, dispertsioak eragindako gastuei aurre egiteko.
- Preso ohia gizarteratzea ahalbidetzen duten ekintzak bultzatzea.
- Preso ohiak gizarteratzeko bideak eskaintzea.
- Espetxe bat dagoen hiri eta herrietan, eta eskumen propioen arabera, bi gune horiek hurbiltzen dituzten jarduerak garatzea.
- Herrietan eta lurraldeetan hitzarmenak sinatzea Espetxeen Zuzendaritza Nagusiarekin, lan komunitarioak egitera zigortuta dauden pertsoneri edota erregimen irekian edo hirugarren graduan dauden presoei eskaintzak egiteko.

2.- Presoen giza eskubideen defentsan aurrerantz egitea

- Salbuespen-neurriak eta presoen giza eskubideen urraketa bertan behera uzteko eskatzea.
- Dispertsioa amaitzeko ekimenak egitea.
- Gaixorik dauden presoak gizatasun-arrazoiengatik espetxetik ateratzeko eskatzea, tratamendu egokia jaso ahal izan dezaten.
- Emakume presoek tratu duina jaso dezaten sustatzea (arreta mediko espezializatua, higiene espezifikorako materiala jasotzeko aukera, eta abar).

Elkarbizitza eta giza eskubideak

Diagnostikoa, kokapena

Gure iragana ahaztu gabe, beharrezkoa da orainari politika global batetik aurre egitea, etorkizunari begira herritarren giza eskubideen eta askatasunen jardun-eremuan kudeaketa normalizatua lortzeko.

Hauxe da eremu hori diseinatzeko une egokia, iraganeko joerak, praktikak, neurriak eta jarrerak alde batera utziz. Lehenik eta behin, herritarrek segurtasun-eskubideak defendatzeko eta eskumen sozial eta politikoetan laguntzeko duten nahi bat bezala ulertu behar dugu. Baina beste ikuspuntu batetik, eskubideak eta askatasunak defendatzeko jardunak Estatuaren oinarritzko zutabe eta egiturak dira, eta gaurtik aurrera horiek eraikitzen hasi behar dugu.

Helburu orokorra

Honako hauek hartuko ditu oinarritzat: pertsona guztien eskubideak errespetatzea, elkarbizitza demokratikoa; memoria historikoa berreskuratzeko lana; Euskal Herrian ireki den bake-prozesuarekiko konpromisoa; gatazkaren sorburu eta ondorio diren arazoei buruzko elkarrizketa; desberdinen arteko adostasuna eta baterako lana; eta euskal jendartearen gehiengoak erabakitzen duena errespetatzea.

Egoera horren barruan, oso garrantzitsua da toki-erakundeak inplikatzeko, ekimen zehatzak bultzatuz.

Herri honek eremu bat eraiki nahi du askatasun guztiak defendatzeko, herritar guztiek giza eskubideak erabateko berdintasunean goza ditzaten. Politika publiko guztiak giza eskubideen barnean kokatu beharko lirateke.

Hala eta guztiz ere, adierazpen bat egiteaz gain, hori praktikan jartzeko eta eraginkorra izateko urratsak egin behar ditugu. Askatasun politikoak, funtsezko eskubide zibilak, eskubide sozialak, ekonomi-

koak, kulturalak eta hirugarren belaunaldikoak deitutakoak ere beharrezkoak izango dira. Eta eskubide horiek babesteaz gain, kontuan izan beharko dira zeharkako politika guztietan. Baina batez ere sustatu egin behar dira, horiez gozatzeko eremuak berreskuratuz.

ILDO OROKORRAK ETA NEURRIAK

1.- Herritarrei eskubideak eta askatasunak aplikatzen zaizkiela bermatzea

- Espazio publikoaren erabilerari, askatasun-eskubideari eta joan-etorri aserako eskubideari lotutako foru- eta udal-araudia berrikustea, eta giza eskubideen eta askatasunen irizpideetara egokitzea.
- Mozal Legea gure herriaren/hiriaren/lurraldearen bizimoduan izaten ari den inpaktua aztertzea, eta inpaktu hori ezabatzeko erabakiak hartzea.
- Jendaurreko Ikuskizunen eta Jolas Jardueren 10/2015 Legearen aplikazioak sortzen duen inpaktua ebaluatzea, eta inpaktu hori gaitzen duten neurriak hartzea.
- Bereziki kalteberak eta baztertuak izan diren sektore eta pertsonen aldeko neurriak bultzatzea, espazio publikoa kontrolik, berrikuspen prebentiborik eta bazterterik gabe erabili ahal izan dezaten.

2. Elkarbizitza-guneak eraikitzea aniztasunetik

- Elkarbizitza Planak garatzea aniztasuna oinarri izanik, dauden kolektiboekin lankidetzan.
- Erakundearen eta gure herrian/hirian/lurraldean dauden kolektiboaren arteko elkartruke eta lankidetzarako guneak sortzea.
- Lan komunitarioko eremuak sustatzea, elkarren arteko errekonozimendua eta lan bateratua ahalbidetzeko.

ehbildu